

Форум «Цінності FSC сертифікації: збалансовані рішення для відповідального лісогосподарювання та довіри суспільства»

FSC сертифікація в Україні: очікування та реалії

Сергій Розвод, директор FSC акредитованого
сертифікаційного органу ТОВ «Легалліс»

Цінність FSC сертифікації

1. Екологічна цінність (ядро системи)

Збереження біорізноманіття: Виділення ОЦЛЗ (Особливо цінних для збереження лісів) дозволяє рятувати рідкісні види флори та фауни, які в звичайному господарстві могли б бути знищені.

Кліматична стійкість: Відповідальне лісогосподарювання сприяє кращому депонуванню вуглецю та адаптації лісів до змін клімату.

2. Економічна цінність

Доступ до преміальних ринків: Багато міжнародних ритейлерів (наприклад, IKEA, JYSK) працюють виключно з FSC-сертифікованою сировиною. Без сертифіката експорт готової продукції до розвинутих ринків значно обмежений. Мінімізація ризиків за Регламентом EUDR (Наявність FSC сертифіката значно спрощує процедуру Due Diligence).

Інвестиційна привабливість: Наявність сертифіката є сигналом для банків та інвесторів, що компанія мінімізує екологічні ризики та дотримується принципів ESG (Environmental, Social, and Governance).

3. Іміджева цінність

Довіра споживача: Логотип «дерево з галочкою» — це гарантія для покупця, що заради його стола чи паперу не було знищено старовіковий ліс або порушено права місцевих громад.

Легальність: Сертифікація є потужним інструментом боротьби з незаконними рубками, оскільки вимагає повної простежуваності ланцюга постачання.

4. Управлінська цінність

Систематизація процесів: FSC змушує підприємство навести лад у документації, охороні праці та плануванні. Це перехід від «експлуатації лісу» до «управління природним ресурсом».

Соціальна стабільність: Сертифікація вимагає обов'язкового діалогу з громадами та дотримання прав працівників, що знижує ризик соціальних конфліктів і страйків.

Сутність ризик-орієнтованого підходу (РОП)

РОП є важливим інструментом підвищення ефективності діяльності органів сертифікації під час оцінювання відповідності утримувачів сертифікатів FSC вимогам стандарту FSC.

Перехід від формальної перевірки документів до аналізу ймовірності порушень, що передбачає:

- **Фокус на «гарячих точках»:**

Аудитори приділяють більше часу аспектам з високим ризиком (наприклад, дотримання прав громад, охорона праці на лісосіках, збереження ОЦЗЛ).

- **Дистанційний моніторинг:**

Використання ГІС-технологій та супутникових знімків для виявлення підозрілих рубок перед виїздом на об'єкт.

- **Інтенсивність рубок:**

Кількість об'єктів для перевірки залежить від кількості ділянок, застосовуваних рубок та репутаційної історії лісокористувача.

Застосування РОП дозволяє зосередити аудиторські ресурси на найбільш проблемних аспектах діяльності підприємств та своєчасно виявляти потенційні екологічні, соціальні та управлінські ризики.

Застосування ризик-орієнтованого підходу

У практиці органів сертифікації вже застосовуються окремі елементи РОП, зокрема попереднє інформування зацікавлених сторін про проведення аудиту та врахування отриманої від них інформації під час планування перевірок.

Під час наглядових аудитів також здійснюється пріоритетна перевірка критеріїв стандарту, за якими найчастіше виявляються невідповідності, зокрема критеріїв 1.4, 1.6, 2.3, 4.4, 4.5, 5.2, 6.4, 6.6, 6.9, 6.10, 6.11, 7.6, 8.2, 9.4, 10.3 та 10.12.

Важливим елементом такого підходу є також аналіз історії невідповідностей та посилена увага до повторних порушень, які можуть класифікуватися як значні.

Особлива увага приділяється невідповідностям, що становлять загрозу життю та здоров'ю працівників або можуть спричинити значний негативний вплив на навколишнє природне середовище.

Подальший розвиток ризик-орієнтованого підходу в Україні потребує впровадження системної оцінки ризиків під час планування аудитів, диференційованого підходу до інтенсивності перевірок залежно від рівня ризику та ширшого залучення зацікавлених сторін. Це сприятиме підвищенню ефективності аудиторських оцінок та забезпеченню дотримання принципів сталого управління лісами.

Очікування від розвитку сертифікації FSC в Україні

Рівень	Очікування	Реалії
На рівні держави	<p>Пожвавлення гармонізації вітчизняного законодавства із міжнародними стандартами, в тому числі із вимогами FSC.</p> <p>Прийняття лісової політики.</p> <p>Здійснення переходу від «планової кубомаси» до моделі сталого розвитку.</p>	<p>Сертифікація визнана важливим елементом у веденні лісового господарства, передбачена Лісовим Кодексом. FSC сертифікація була визнана напрямом критичного імпорту.</p> <p>Впроваджена оцінка впливу на довкілля (ОВДП) у процесі планування лісгосподарської діяльності.</p> <p>Сприйняття сертифікату лише як «перепустки» на європейський ринок, а не інструменту сталого розвитку.</p> <p>Лісова політика не прийнята. Досі точаться суперечки щодо впровадження вимог FSC стандарту через невідповідності у законодавстві.</p> <p>Законодавчі вимоги до ОВДП значно відрізняються від ідеї, що покладені у вимоги стандарту.</p> <p>Економічний тиск на лісгоспи іноді переважає над екологічними обмеженнями. План заготівлі є основою планування.</p>
На рівні утримувачів сертифікатів (СН, Certificate Holder)	<p>Комплексне впровадження вимог сертифікаційного стандарту, в тому числі з охорони праці та соціальних питань. Перехід до наближеного до природи лісівництва.</p> <p>Налаштування реального залучення стейкхолдерів до планування господарської діяльності.</p>	<p>Позитивно змінилось відношення УС до сертифікації.</p> <p>Поліпшилось розуміння УС вимог стандарту.</p> <p>Перехід до наближеного до природи лісівництва не має реального комплексного втілення</p> <p>Залучення стейкхолдерів до планування лісоуправління СН не здійснюється на чіткій методичній основі, а має фрагментарний характер</p> <p>Рівень контролю соціальних аспектів СН, в т.ч. дотримання охорони праці потребує покращення.</p>
На рівні НУО (NGO)	<p>Сприяння конструктивному співпраці замість радикального блокування;</p> <p>Допомога у виявленні ОЦЗЛ</p>	<p>Відбувається поступове налагодження конструктивної комунікації з НУО, зокрема щодо виявлення ОЦЗЛ.</p> <p>Співпраця з НУО не має системного характеру.</p>
FSC	<p>Розвиток бренду FSC.</p> <p>Адаптація стандартів до умов воєнного та післявоєнного стан, а також EUDR.</p> <p>Оптимізація звітів з аудиту для утримувачів сертифікатів та зацікавлених сторін.</p>	<p>Сформовано впізнаваність бренду FSC.</p> <p>Динамічний процес адаптації FM стандарту, зокрема прийнято додаток J FM Стандарту</p> <p>Низька обізнаність пересічного споживача в перевагах FSC сертифікованої продукції.</p> <p>Процес звітування ускладнюються, і є нечитабельним для користувачів (Повний звіт - для утримувача сертифіката, короткий звіт – для стейкхолдерів).</p>

Необхідні зміни та рішення

На рівні держави:

Прийняття Лісової Політики як стратегічного документу з окресленням місця лісової сертифікації. Гармонізація лісового законодавства з вимогами FSC не тільки за назвою, а й по суті. Здійснення переходу від «планових обсягів лісозаготівель» до моделі сталого розвитку.

На рівні утримувачів сертифікатів:

Перехід до наближеного до природи лісівництва.

Налаштування реального залучення стейкхолдерів до планування господарської діяльності.

На рівні НУО (NGO):

Налагодження конструктивного діалогу замість взаємних звинувачень. Розроблення механізму офіційної комунікації НУО у виявленні особливих цінностей для довкілля (ОЦЗЛ).

FSC:

Розвиток політики просування бренду FSC в Україні.

Подальша адаптація FSC стандартів до умов воєнного та післявоєнного стану (процедури для деокупованих/замінованих територій). Оптимізація сертифікаційної звітності через її цифровізацію.

Дякую за увагу!

Сергій Розвод

+38 (067) 251-75-05

ceo@legallis.expert

www.legallis.expert